

Pentru monarhie:
Pre an^u 6 fl., $\frac{1}{2}$ an^u
3 fl., $\frac{1}{4}$ an^u 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an^u 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an^u 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an^u
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Un^u şir^u garmond:
odată 7 cr., a două órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Tot^u ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Fóe bisericescă-politică.

Anul^u II.

Blaşiu 15 Octobre 1892.

Numérul^u 42.

Dreptul^u de a ne alege Archiepiscop^u.

VIII.

(+) În contra dreptul^u nostru de alegere se mai póte face şi obiectiunea, că acest^u drept^u al^u Clerul^u nostru este incompatibil^u cu dreptul^u liber^u de denumire, ce-l^u au în Ungaria regii apostolici. Este adecă cunoscut^u, că regii apostolici ai Ungariei au dobândit^u încă pre timpul^u primul^u rege ungar^u, a sântul^u Ştefan^u, privilegiul^u de a puté denumi liber^u pre teritoriul^u Ungariei pre tot^u titularii beneficiilor^u mai mari din biserica catolică.

Noi recunoscem^u dreptul^u acesta al^u regilor^u apostolici, însă de altă parte susţinem^u cu totă hotărîrea, că acest^u drept^u nu este incompatibil^u cu dreptul^u clerul^u nostru de a-şi alege pre Mitropolitul^u s^u.

Acéstă incompatibilitate în decurs^u de aprópe două vécuri n'a descoperit^u nimeni nici odată cu ocasiunea alegerii celor^u dece Archierei, cari au ocupat^u scaunul^u nostru archieresc^u dela 1700 încóce.

N'au descoperit^u acéstă incompatibilitate nici chiar regii apostolici, cari deosébit^u au fost^u interesaţi în acéstă afacere şi au fost^u consci^u de dreptul^u lor^u, ei din contră regii apostolici, pre când^u de o parte accentuéză în acte publice dreptul^u s^u de a denumi pre Archierei nostri, pre atunci de altă parte poruncesc^u espres^u, ca să se facă alegere din partea Clerul^u şi numai

pre basa aceste^u alegeri să se întimple denumirea.

Astfel^u de es. Leopold^u I. în diploma sa de dt^u 19 Martie 1701 articulul^u XII așa se esprimă: „Et si quidem Majestati Nostrae tamquam Regi Apostolico, Summoque Ecclesiarum Patrono collatio universorum beneficiorum, tam in Provincia Transilvaniae, quam in partibus eidem annexis, ex vi prerogativae Regis Apostolici, optimo jure competeret, ac proinde modernis, pariter et futuris temporibus in futura vacantia, tres personas pro dignitate episcopali aptas et idoneas Nostrae Majestati Regiae proponant, et quem eligere ex his, et denominare dignabimur, ille si episcopali dignitate graeci ritus prout et alii ecclesiastici majoribus officiis gaudere voluerint, collationes, seu donationes per Cancellariam Nostram Aulico-Transilvanicam expediendas a nemine sed a Nobis impetrabunt, ab aliis vero impetrata praesentium per vigorem nullius tenebuntur esse vigoris.“¹⁾

În aceste cuvinte regele apostolic^u Leopold^u accentuéză cu totă puterea dreptul^u s^u de denumire, ce-i compete ca la rege apostolic^u şi patron^u al^u biserice^u catolice din Ungaria şi Transilvania, şi cu tóte acestea concede pentru tóte vacanţele viitoare, ca preoţimea noastră să alégă şi propună spre denumire candidaţi pentru scaunul^u episcopesc^u respective mitropolitan^u.

¹⁾ Nilles, Symbolae v. I. p. 299.

Tot^u asemenea a purces^u şi Carol^u al^u VI-lea, marele binefăcător^u al^u biserice^u noastre. Acesta în diploma sa de dt^u 23 Decembre 1715, prin care denumesce pre episcopul^u Ioan^u Pataki, pune mare pond^u pre dreptul^u s^u de denumire dîcînd^u, că face acéstă denumire „auctoritate juris nostri patronatus, quod velut Princeps et Rex haereditarius generaliter in conferendis universis Regni nostri Hungariae, et consequenter Principatus etiam nostri Transilvaniae beneficiis ecclesiasticis, ad iustar divorum Hungariae Regum, Praecessorum nostrorum felicissimae reminiscentiae, optimo jure habemus et exercemus.“¹⁾ De altă parte acela-şi rege apostolic^u, îndată după mórtea episcopul^u Ioan^u Pataki, prin diploma sa de dat^u 17 Aprile 1728 dá mandat^u, să se facă alegere pentru scaunul^u archieresc^u devenit^u vacant^u, exprimându-se astfel: „Quem in finem benigne indulsimus et volumus, ut clerus ille unitus, in certo loco et termino per Vos ipsi competenter praefigendo, confluat triaque subjecta apta, idonea et qualitatibus ad id necessariis rite ac debite praedita e confluxu suo, penes clementissimam instantiam suam Nobis pro benigna electione et nominatione Nostra humillime proponat.“²⁾

Este deci evident^u, că înşi-şi regii Ungariei, cari au fost^u consci^u de dreptul^u s^u, au voit^u, ca preoţimea noastră să

¹⁾ Ibid. pag. 410.

²⁾ Ibid. v. II. p. 498.

Feuilleton

Când^u îi va sosi timpul^u?

Mult^u necas^u mi-a făcut^u în viaţă astă gură păcătoasă, dar până acuma îşi recunosea greşéla, şi în schimb^u îi lertam neplăcerile, în cari mă incurcă. De astădată însă nu vre să recunoscă, ci ţine morţiş^u, că voinţa, mâna şi capul^u ar^u fi de vină, ér nu ea.

Judecaţi şi Dvóstre! Mai deună^uđi, dar binişor^u deună^uđi, pre la începutul^u verei, scriind^u despre „lumina fără căldură“, m'a pus^u păcatele, să promit^u, că la timpul^u s^u voi^u reveni asupra obiectul^u pus^u în discuţiune. De atunci s'a gătat^u să mai poţi trăi în pace cu redactiunea foii, carea într'una mă urnesce şi mă tot^u întrébă, dacă nu a mai sosit^u timpul^u, şi când^u va mai sosi.

Şi când^u m'am pus^u să iuvinuesc^u gura pentru necasul^u, ce a stat^u să-mi facă, ea a aruncat^u vina asupra capul^u, de unde a eşit^u promisiunea, şi asupra mânel^u, ce a pus^u pre hârtie, şi cu deosébite asupra voinţei, carea a pus^u mâna la cale, ca să scrie.

Dacă am^u sta, să ne gândim^u așa, atunci la vinovat^u de urmă nu i-ai mai da.

Capul^u nu-i de vină, el^u numai a gândit^u, ér gândul^u e liber^u în ori ce ţară, până şi între Turci. Numai şi numai pentru gânduri^u nici chiar o curte de juraţi dela noi nu ar fi în stare, să te dechere de vinovat^u. Printre şiruri^u mai cetesce şi alte gânduri, dar fără şiruri^u până acuma n'a făcut^u o.

Mâna nu-i de vină, ea caută să îndeplinească ordinele pornite dela voinţă. O voinţă tare póte sugera sau prescrie şi la alţii, cum dîc^u hipnotişti. Cum nu va prescrie dară la propriile mâni şi picioare, ce îi sunt^u date să le póte după plac^u?

Nu am timp^u, dar n'am nici voe, să fac^u cercetări întinse, câtă vină pórtă mîntea, câtă voinţa şi câtă mai rămâne şi pre mână, dar atăta sci^u, că dacă voi^u lipi pre gură o palmă, în viitor^u mîntea îşi va trage samă, ce să se gândescă, şi voinţa ce să vrea; érá cu atăta scopul^u îmi este ajuns^u.

Să sta^u a face proces^u cu mîntea şi cu voinţa, în veci nu i-ai mai da de capet^u, şi chiar şi când^u i-ai da de capet^u, palmi la mîntea şi voinţă nu-i poţi da.

Mâna de astădată scape, ca să póta pune pre hârtie cele ce le-am fost^u promis^u, dar pre viitor^u, de vre să scape neatinsă, fie cu luare aminte, ce e şi ce nu-i de scris^u,

şi acum merinde în straiţă şi haidem^u la drum^u.

Din câte lumini avem^u, nici una nu e așa de intensivă şi așa frumoasă ca lumina, ce ne-o revarsă mândrul^u sóre. Şi lumina acésta o căpétăm^u în cinste, fără dare, fără arunc^u.

Corpurile inferbintate, dela 500 de grade în sus^u încep^u să licărescă lumina, şi dacă se încăldesc^u şi mai departe, luminează tot^u mai tare, dar lumina lor^u nici pre departe nu se póte pune alătura cu lumina sórelui strălucitor^u.

La luminele noastre de rînd^u găsesci temperaturi de 1600—1700°. Câte mi^u de grade vor^u puté să fie în sórele ferbinte, ce din depărtare de milioane de miluri e în stare să ne facă dî!

Când^u şi pre sama noptii am^u avé un^u sóre, tot^u așa de iestîn^u, tot^u așa de luminos^u, am^u avé cu o grije mai puțin^u pre umeri. Așa însă suntem^u siliți, să ne facem^u noi lumina, să ne fabricăm^u noi sorii pre timpul^u noptii, şi dorinţa e ca sorii aceştia réci să fie.

Lucrul^u căpétat^u în cinste nu-l^u mai căuta de bun^u. Cu atăta numai are sórele noroc^u, că ne dá lumina şi căldură în cinste,

alégă și să propună monarchului trei candidați pentru scaunul mitropolitan. Dacă însă în decursul de două vécuri regii Ungariei au aflat a fi compatibilu dreptul de alegere alu Clerului nostru cu dreptul de denumire alu monarchului, atunci cum ar mai pute cineva să susțină seriosu, că aceste două drepturi sunt incompatibile?

Altecum însă și natura lucrului dovedesce, că aceste două drepturi nu sunt incompatibile.

Dreptul de denumire numai atunci ar fi incompatibilu cu dreptul de alegere, cându clerul nostru și astăzi ar ave dreptu de *alegere adevărată*, adecă alegere luată în înțelesul strinsu alu cuvintului, așa încâtu celu alesu în virtutea actului de alegere să fie într'adevăr chematū la demnitatea episcopescă și să și câștige dreptū la aceea.

Acestu dreptū l'amū avutū, precum s'a doveditū în numerii precedenți ai „Unirii”, înainte de sânta Unire, cându adecă Mitropolia noastră nu eră dotată din partea principiloru Transilvaniei; dar pre lângă puțină bunăvoință ar trebui să ni-se dea acestu dreptū și astăzi, cându Mitropolia este dotată din partea regiloru, cu atâtū mai virtosū, că Clerul nostru în Sinodulū dela 1698, aprobatū și de suprema auctoritate politică și bisericescă, apriatū a cerutū, „să stea în voea Soborului pre cine ar alege, să fie Vlădică, pre care Sântia Sa Papa și Înălțatulū Împăratū să-lū întărescă”. Afară de aceea dacă monarchiū au dotatū Mitropolia noastră, ei au pututū să o facă acēsta nu atâtū cu scopulū, ca prin acēsta să și câștige dreptulū de denumire și să casseze dreptulū nostru, de alegere, ci cu scopulū, ca prin acēsta să arete, că corespondū deplinū chemării sale sublime, ce le-o impune frumosulū titlulū de regi

apostolici de a înființă și dotă episcopate și a se îngriji de prosperarea sântei biserice. Durere însă, că nu s'a purcesū conformū condițiuniloru juste din actulū uniunii, pre lângă cari noi ar trebui să insistămū cu totă tăria, ci făcēndu-se abatere dela acele condițiuni de mare importanță pentru sôrtea bisericei noastre între tôte împrejurările politice, dreptulū nostru a fostū redusū numai la unū felū de alegere în înțelesul largū alu cuvintului, adecă la o *adevărată candidare și propunere*.

Este însă sciutū, că monarchulū nici odată nu denumescē pre cineva fără de candidare ori propunere. Dacă undeva nu propune ori candidēză Clerulū, atunci propune ori candidēză Ministrulū, de a cărui resortū se ținū afacerile bisericei.

Deosebirea între casulū, cându clerulū nu alege, și între casulū, cându Clerulū alege, este numai aceea, că în casulū primū propune și candidēză Ministrulū de culte și instrucțiunea publică, ér în casulū alu doilea Clerulū, și de aceea precum nu este limitatū dreptulū Maiestății Sale prin aceea, că denumescē pre basa propunerii făcute de Ministrulū de culte și instrucțiunea publică, tocmai așa nu pôte fi scurtatū nici prin aceea, că denumescē pre basa propunerii și a candidării Clerului nostru. În ce privește așa dară dreptulū de denumire alu Regelui, este indiferentū, ori se face propunerea și candidarea din partea Ministrului, ori se face din partea Clerului, căci dreptulū acela nu este atinsū în nici unū casū. Pentru clerulū și credincioșii bisericei noastre însă acesta nu este lucru indiferentū.

Clerulū nostru, cându candidēza, are în vedere, să așede în scaunulū mitropolitanū unū Arhiepiscopū adevăratū, formatū după voea lui Dumnezeu. Mi-

nistrulū însă cându presentēza, are în vedere, să pună de Mitropolitū pre unū bărbatū, care să facă politică și să fie crescutū după voea sa.

Clerulū are în vedere interesele generale ale patriei, Ministrulū interesele partidului său.

Clerulū voesce să vadă în Arhiepiscopulū său unū continuatorū neobositū alu misiunii culturale, ce a avut-o tot-deuna biserica unită în mijloculū poporului românū; Ministrulū cêrcă în Arhiepiscopū unū bărbatū, care să rumpă firulū acestei misiunii culturale, care a câștigatū bisericei noastre atâtea simpatii în inimile Românilorū.

Clerulū doresce să aibă în fruntea sa unū preotū, care să nu se pună nici odată în conflictū cu aspirațiunile legitime politice ale poporului românū; Ministrulū își caută omeni, cari să năbușescă și sugrume aceste aspirațiuni îndreptățite, și să se pună în servițiulū șovinismului.

Clerulū voesce să aibă unū păstorū, care să și pună sufletulū pentru drepturile și independența bisericei noastre; Ministrulū vre să și câștige unū omū, care să lase și pre viitorū biserica noastră despoiată de autonomie și sclavă volniciloru ministeriale.

Etă motivele, pentru cari clerulū nostru trebuie să țină cu tărie la dreptulū său de alegere, și să se silēscă a și recâștigă dreptulū de adevărată alegere, nu numai să și păstreze dreptulū de candidare.

Budgetulū. — În ședința din 1 Oct. a casei deputaților a presentatū ministrulū de finanțe Alesandru Wekerle preliminarulū de budgetū pentru anulū 1893. Cheltueele anulū viitorū suntū preliminate în 485 milioane floreni, éră escendentulū, ce promite a fi, este preliminaratū în 14.000 flo-

că de nu ne-ar da în cinste, eu i-ași cere, să desfacă lumina de căldură, și cându i-ași cere lumină, numai lumină să mi dea, ér căldura să și-o păstreze, până ce căldură voiū vre.

Cuptoriulū își are menirea, să ne încăldēscă ierna, cându sôrele își prea negligă slujba, lumina să ne lumineze nôptea cându sôrele ne părăsesce cu necredință.

Dela cuptore nu așteptămū lumină, dela lumină nu ceremū căldură. La cuptore ne dămū silența, să fie câtū mai căldurose, luminile ne silimū să fie câtū mai luminoase, dar cu o cale totū mai răci.

Nu sciū, în sôre cum se întâmplă, dar la noi pre pământulū carbonulū ne încăldesce, și totū carbonulū ne dă și lumină. În lemnū, cărbunul de lemnū, cărbunul de pētră, sēu, stearinū, petroleū, gazū de luminatū, pretutindenea și în tôte carbonulū e sufletulū, ce dă viētă la focū și la lumină. Și totū carbonulū jôcă rolulū și la lumina noastră cea mai pomposă, la lumina electrică farmecătoare.

Lemne și cărbuni avemū în numărū mare, și isvôrile de petroleū încă se înmulțescū pre anū ce merge, dar risipa, ce se face, totū e risipă fără capū și fără minte, risipă nedômnă de sumēta minte omenescă. Fără îndoială s'au făcutū progrese și la luminatū, dar progresulū e mai numai pre din afară, progresū, ce nu mai amăgesce decâtū pôte pre cei neorientați.

Din 100 de rațe abia 6—10 isū rațe de lumină, éră celealalte rămânū rațe de căldură, sau ce totū atâta-i, din o maje de cărbuni numai 6—10 chilogrami se străfôrma în lumină, ceialalți se perdū nefolosiți. Se

perdū? Mai bine ar fi, dacă s'ar perde fără urmă, decâtū să se străfôrme în căldură, ca să ne mai strice aști ochi sermanii și multū cercați.

Suntū omū din fire credetori, și dacă medicul cu renume spunū, că lumina călduroasă nu-i destulū de priinciosă pentru ochi, n'a și face-o pentru lumea întregă, să staū mortășū pre lângă părerile mele și la medicul să nu le credū.

În ramulū meū eū nici odată nu dicū unū lucru, până ce nu m'am convinsū deplinū. Așa trebuie să fie și la alții și prin urmare și la medicul. Medicul susținū, că nu e priinciosū, așa trebuie să fie dară, și așa și credū, chiar și dacă mai înainte mi-se părea, că nu pôte fi așa de neprinciosū. În lucrurile lorū eū ușorū mă înșelū, ei se înșelă mai cu greū, și dacă se și înșală unii, toți de-odată nu se înșală, căci nu tot-deuna suntū cu toții de o părere.

„Cândū îi va sosi timpulū,” mă întrebă în continuū redacțiunea învită fără veste. Dacă vreū, să înțelegū umplerea promisiunii, de astădată potū să-i răspundū cu ochii ridicati, că timpulū a sositū, dar nu a sositū încă timpulū să se rezolveze cestiunea luminei reci. Atâta însă totuși potū să dicū, că și dacă nu acum îndată, dar cu timpulū îi va sosi și timpulū ei.

Nu mai în primăvară credeam, că introducerea timpulū unitarū universalū e rezervatū unū viitorū îndepărtatū, și etă, că în țara noastră astăvară s'a și unificatū timpulū, și astăzi după timpulū de zone ne în-

dreptămū cēsulū de-a rîndulū cu toții, și dacă vreunulū se abate din cândū în cândū, numai din greșală se mai abate.

Dacă ar fi să-mi dau părerea, pre ce cale amū putē ajunge la lumină intensivă, economică și totuși rece, a și fi silitū să-mi întorcū privirea dela lumina de cărbun și să mi-o îndreptū în alte părți. Pre cândū la lampele de rîndū temperatura e de 1000° și chiar și 1600—1700°, lampa de magnesiū pre lângă căldură de 400° ne dă lumină de 3 ori mai intensivă decâtū lumina lampelorū electrice (lampe de incandescență) de până acuma. Și la lampa de magnesiū nici perderea nu-i chiar așa de mare ca la celealalte lampe, căci în locū de 6—7% avemū 15%, ce se străfôrma în lumină. Încă totū puținū progresū față cu așteptările noastre de 90, 95 până la 100%, dar ceva progresū în urmă totuși este.

După a mea părere însă nici lampa de magnesiū nu are să fie lampa ideală, spre carea trebuie să țintimū. Dela 400° încă totū e multū până josū la 20, 10 ori chiar și mai puțin grade. Și chiar și dacă s'ar putē scări aceste, cum vomū putē face, ca lumina să nu scađă, ér percentele să se urce până susū la sută (100)?

Încredere mai multă am în altū soiū de lumină. Aerulū și alte gazele în de ajunsū rărâte luminează, dacă suntū espuse la unū curențū electricū câtū de câtū mai tărșorū. Și lumina acēsta e lumină rece, și percentele fucă se urcă până la 33, va să dică isū bișorū mai mărișore ca la celealalte lumini și lampe. Dela 33 și până la 100 nu e

reni. În realitate însă escedentulă va fi cu multă mai mare.

Este deci un fapt acum cu desăvârșire constatată, că echilibrul s'a restabilit în sfârșit în finanțele mai înainte atât de sdruncinate ale patriei noastre. Și faptul acesta fără îndoială ar fi destul de îmbucurător și ar pute să ne facă, să dăm uitării chiar și mijlocele acele, prin cari s'a realizat, dacă forța împrejurărilor nu ne-ar sili a cugeta altfel.

Cum s'a realizat restabilirea echilibrului financiar?

În mare parte prin răscumpărarea realităților, care a păgubit pre proprietarii cu deci de milioane, firesce în favorul statului. Așa dară punga locuitorilor țerei, escamotată într'o măsură abia mai pomenită, a dat ministrului de finanțe posibilitatea de a se pute mândri chiar și cu escedente.

Și în locul alui doilea er punga cetățenului a dat statului mijlocele pentru restabilirea echilibrului. Nu vorbim aci de dări. Acele trebuiesc plătite cu voe, fără voe, deși ar pute să fie cu multă mai moderate. Înțelegem numai conversiunea obligațiilor rurale, care se înțelege er spre dauna proprietarilor s'a făcut.

În urmă acum se pregătesc și conversiunea obligațiilor de stat de la 5% la 4%, totu cu scopul, ca echilibrul financiar să fie și mai bine asigurat, și ca escedentele bugetare să crească totu mai mult.

Tote mijlocele acestea de dragul echilibrului și a escedentelor bugetare le-am da uitării și noi. Deficitul în manipulara finanțelor strică vașei și prosperității statului și împedecă progresul pre toate liniile. Dreptu aceea a dori, ca finanțele țerei noastre să rămână totu în starea cea veche desolată, nu ne este permis, nici nu este patriotic.

Totuși trebuie s'o mărturisim cu francheță, că pre noi escedentele, ce se arată în buget și cari promitu a se arăta pre vii-

toru, nu ne îmbucură chiar de felu. Eță pentru ce.

Este sciutu, că dacă magiarisarea naționalităților nemagiare până acum n'a prea pututu arăta progrese, apoi este din cauză, că finanțele statului n'au permis înființarea mijlocelor de magiarisare.

Să fie numai escedente mari în bugetu, apoi vom vedé, cum voru răsări ca bureții școle populare, industriale, comerciale, asile de copil, teatre și alte instituțiuni, tote magiare, tote cu scopul de a magiarisă, și cum voru fi închise școlele românesce ca necorespundătoare legilor.

Acum încă școlele românesce sunt suferite, căci, își dicu domni dela putere, mai bine cu rău decâtu fără rău. Cându însă banii voru fi la dispoziție cu ridicata, atunci va fi vai de sermane școle românesce. Numai bunulu Dumădeu pôte sci defectele cele multe, ce voru fi aflate în ele, și numărul acelora, cari voru ieși tefere din ghiarile inspectorilor de școle.

Eță ce sentimente produc în noi strigătele de „să trăiescă”, cu cari au întâmpinatu partidele parlamentare espose-ul ministrului Wekerle.

Nefericitulu sistem de guvernare, basatu pre principiul funestu alu exclusivismului de rasă, se răsbună și aici. Elu face, ca majoritatea cetățenilor țerei să nu se pōtă bucură nici de unu bine atât de mare, cum este întru adevăr restabilirea echilibrului în finanțele țerei.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Liberalulu guvern ungurescu în actulu de denumire a Primatului Vaszary, — contra tuturor prescrierilor canonice — a virtut o clausulă, prin care primatele este obligat a petrece în capitala țerei, câtu timpu va fi Monrachulu în Budapesta și voru dură sesiunile parla-

mentare. Afară de aceea primatele să-și constituiescă în capitală unu vicariu generalu. Așa a voit guvernulu să despartă pre primatele de consilierii săi, de capitulu din Strigonu. Primatele a cerat și părerea capitulu din Strigonu. Acesta într'o reprezentațiune a demascat planurile guvernului arătându, ce pericolu cuprind ele pentru biserică. Îndatorirea primatului de a petrece la anumite timpuri în capitala țerei o află capitulu contrar Conciliului Tridentin, care obligă pre episcopi, să reședă la scaunele lor. Asemenea constituirea de vicariu în capitală încă nu cade în competența guvernului, și capitulu, vede în acesta o ingerință periculoasă, care nu se pōte uni cu independența biserice.

Roma.

Se vorbește, că Sântia Sa Papa Leonu XIII din incidentulu jubileului său episcopesc va provocă sectele orientale desbinate de biserică, să se rentorcă erăși în sinulu bisericei catolice.

Dlu Schlözer este absolvat dela postul de ambasadoru germănu pre lângă Vaticanu.

Francia.

Episcopatul francesu la indemnulu Sântiei Sale Leonu XIII de a recunosce actuala formă de guvernare în Francia este hotăritu a sprijini la alegerea de deputați pre candidații republicani, dacă aceștia se voru obliga în scrisu, că voru apără interesele religiunii și cu deosebire că voru conlucra la delaturarea legii școlare vigente.

Guvernulu Loubet continuă persecuțiunile bisericei. Nu de multu a mai sistat competențele alor trei parochi. Călugărițelor Vincentine nu voese să le estradea unu legat de 1000

chiar atăta, ca dela 10 până la 100 ori chiar dela 6 până la 100.

Țevile de sticlă cu aeru sau alte gazuri rare, numite și țevi Geissler-iene, pōrtă în sinulu lor unu viitoru strălucit, ele s'au să fie lăganulu idealulu nostru de lumină. Dacă va succede, — și nu mă îndoiesc, că va succede, — să li-se mărescă lumina și să se urce și în procente, atunci celealalte lampe și lumini voru trebui să le lase locul și să se dea în latură, după cum s'au dat și până acuma în latură multe lumini, ce odinioară erau a totu stăpănitore.

Colorea luminei din țevile Geissler-iene atrănu dela lărgimea țevii și dela tăria curentulu inducătoru, și variându-le pre aceste pōți produce ori ce nuanțe de color luminătoare.

E o plăcere deosebită, celu puțin așa imi pare mie, a te ocupa cu chestiuni însemnate, cum e și lumina și mai virtosu esența ei. În viață nu am ajunsu, să pōtă dispune nici de sute; aci numai mă jocu cu sute de mii și milioane.

Dacă e adevăratu, că lumina roșie ar face 394 $\frac{1}{2}$ billiōne de vibrațiuni pre secundă, eră cea violetă 763 billiōne, atunci slăbindu sau întăcindu curentulu, cu o singură învîrtură pōtă produce sau pōtă suci gătulu la sute de billiōne de vibrațiuni. Și cu câtu se pare a fi mai de necredut, că în timpu atât de scurtu să urmeze după olaltă atăta potopu de vibrațiuni, cu atâtu mai bine mă simt sciind, că este de ajunsu, să întorc unu micu șurub, ca să se pună în mișcare acestu potopu întregu.

Ca să număr unu billionu, s'ar recere preste 31,700 ani, eră aci pōtă face, ca sute de billiōne să se numere în fiesce care secundă.

Măncându îți vine pofta de mâncare, dice vorba, eră eu mai dicu, că adăncindu-te în lucru te îndrăgesci în elu. Am început cu neplăcere, er acum cându sunt spre capetu, imi vine să-mi pară rău, că sfârșitul e așa de aprupe.

Am uitat și supărarea, ce am avut-o, și imi pare nespuse de bine, că palma numai în gându o am lipit pre sermana gură. Ea nici nu a prea fostu de vină și totuși ea eră s'o pață în locul minții și a voinței.

Ce face pripirea! Parcă gura ar fi de vină, dacă îți trăsnesce ceva în minte, er voința se învoese și o duce în deplinire. Ca să facă sau să lase ceva, de locu nu atrănu dela gură, căci eță care-i mersulu:

Cându e să faci ceva, mintea ține sfat și se întrebă, nu ar fi mai bine, să tragi unu pui de somnu, decâtu să lucră în sudorea feței tale. Și dacă sfatul hotăresce, să te puni să dormi, lași lucrulu începutu, căci mintea așa a disu, eră mintea îți minte și ea scie, de ce o dice, și ar fi lucru neînțeleptu, să faci altfelu și nu cum îți spune ea.

Dar mintea nu tot-deuna e înțeleptă. Uneori se hărnicese și te îndemna, să muncesc cu ziua întregă și din nopte încă să mai teai. Ascultă, ascultă, dar cându nu mai merge, lași mintea să totu cetera la sfatură, să totu spună, că vremea-i schimbăciōsă și lucrulu îți pōte rămâne neisprăvit, că până ține lucrulu, nu-i hodină, și alte verđi și uscate, — tu îți cauți o umbră desă, o

pajiște frumoasă, și-ți odihnesci trupulu lănceditu de oboseală și de arșită.

Până ce mintea îți înțeleptă, ea pōrtă cărna, și cum dice dînsa, așa se întâmplă tote. Ea singură îți stăpănu, nu numai dă la sfaturi și povețe, dar îți arată și calea, pre carea ai să mergi, și îți prescrie și repejunea, cu care ai să înaintezi, și tu faci în tote așa, precum îți dice.

Dacă tot-deuna ar fi înțeleptă, tot-deuna și în tote s'ar întâmplă a ei disă, și atunci minte și voință unu singuru lucru ar fi. Și dacă nu tot-deuna e așa, dacă uneori se mai întâmplă și pre dosu, numai mintea e de vină. Dacă e minte, nu-și uite a fi cu minte, nu-ți spună, să mai întârđii cu mâncarea, cându nu mai pōtă de fōme, nu te îndemne, să stai gârbovit pre lucru, cându sōrele de primăvară te chemă, să alergă pre țeiina inverđită, nu-ți cetera, să te scolă de timpuriu, cându somnul de dimineță e așa de dulce, perina așa de mōle, ciripitul păsărilor așa de adormecătoru.

Dela ele două, dela minte și voință atrănu dară ori ce lucrare, și dacă s'a făcutu ceva greșală, numai ele isu de vină.

Ar pute fi întrebare, că de astădată care a greșit mai tare, care-i mai de vină? Dacă ai sta să întreb mintea, de bună samă voința ar fi mai de vină, er de ai lăsa după voință, ai sta să jori, că dînsa n'are nici o vină.

Fie cum va fi, de astădată fie iertate tote, dar pre viitoru mai multă grije, căci sunt cam pripit la fire, și până așa cam luă de samă, lucrulu pōte ave sfârșit mai rău.

frs. și o casă în Paris cu venit anual de 4000 frs. lăsate de unii binefăcătorii.

Anglia.

Un punct cardinal din programul lui Gladstone este despărțirea bisericii anglicane de către stat. Spre realizarea acestui punct a încredințat pre-protopresbiterul anglican Howell cu elaborarea unui bilu acceptabil și de clerul anglican. Deși Gladstone e recunoscut de un om energic, totuși abia credem, că etatea-i înaintată să-i permită despărțirea plănuită.

Revista politică.

Afaceri interne.

Visita, ce a făcut-o împăratul Germaniei Monarchului nostru, de și are un caracter mai mult privat, totuși e viu comentată de presa europeană, căreia îi place a privi în întrevederile monarhilor cea mai sigură garanță pentru dezvoltarea pacifică a cetățenilor.

Delegațiunile lucră în comisiuni separate. În comisiunea militară ungară se urgiteză înființarea unei academii militare cu limba de propunere magiară.

În cabinetul Szápáry în timpul din urmă s'a auvit divergențe de păreri cu privire la cestiunea politică-biserică a guvernului. Ministrul Csáky, Szilágyi și Wekerle se vorbesce, că au amenințat cu dimisionare. Acum însă se anunță din Budapesta, că s'ar fi complanată divergențele în urma unei întrevederi, ce a avut-o ministrul Szilágyi cu primatul dela Strigoni.

Ministrul de justiție Szilágyi se scrie că în curând va prezenta camerei deputaților un proiect de lege despre introducerea căsătoriei civile.

Germânia.

Precând tripla alianță este privită ca cea mai sigură garanță a păcii europene, pre atunc puterile aliate ceru nouă credite spre înmulțirea forțelor militare. Guvernul german în curând va prezenta parlamentului un proiect de lege, în care se cere, ca cifra contingentului anual al armatei, care acum e de 450,000 omeni, să se înmulțescă încă cu 95,000. Spre scopul acesta e lucru firesc, că trebuie să se înmulțescă și venitele statului și încă din punga cetățenilor prin nouă impozite. Sporirea acesta s'ar face — precum scrie „L'Independence Belge” — prin darea de consum, ce are să se impună pre unele obiecte din cele mai apretiate în Germania, cari deși nu ar fi strict indispensabile, au intrat în obiceiul vieții de toate zilele. Acele obiecte sunt berea, care se be în Germania în măsură mai mare decât ori unde airea, și tabacul. Se vorbesce, că la cazul când proiectele militare ar fi respinse, guvernul este gata a disolva parlamentul. E de însemnat, că până acum se spesază în Germania pentru armată preste 100 de milioane de mărci pre an.

Italia.

Motivul, pentru care ministrul Giolitti a propus regelu disolvarea ca-

merii, este criza financiară. Imposibile nu se mai pot mări, fiindcă miseria poporului este mare. Nu de mult s'au imbarcat în portul dela Genua preste 2000 de Italieni, ca să-și caute mijlocele de trai în America. Noule alegeri vor fi în 6 Nov., era balotage în 13 Nov. Regele Umberto într'o depeșă adresată ministrului Giolitti îl provoca, să aducă la cunoștința publică, că din incidentul nuntei sale de argint nu va primi daruri, ci doresce, ca în memoria acelei zile să se facă oferte pentru scopuri filantropice.

Africa.

Francesii sub colonelul Dodds au câștigat mai multe învingeri asupra regelui Benhanzin din Dahomey ocupându-i trei întăriri și înaintându până la o depărtare numai de 36 km. de capitala țerei Alomey. Se sperază, că în curând va fi cuprinsă și acesta, era țara va fi anexată la posesiunile franceze, ce ar fi un mare câștig pentru dezvoltarea și siguranța comerțului.

Englezii voesc să ocupe Uganda, pre care o consideră de chea Africii centrale. Ocupându-o ei voru suprima comerțul cu sclavi.

America.

Revoluțiunea în Venezuela are mari succese. Precum anunță „New-York-Herald”, trupele revoluționare conduse de generalul Crespo au înfrânt armata guvernului lângă San-Pedro. Crespo a intrat în Caracas, unde locuitorii comit tot felul de escese. Armata guvernului părăsită de oficerii săi s'a retras în Laguayra, unde încă a izbucnit rescăla.

Correspondințe.

Din depărtare 15 Septembrie 1892.

Multu onorate Domnule Redactori!

Sentinela neadurmită întru apărarea intereselor vitale ale santei noastre Biserice ca și ale scumpei noastre națiuni, *Unirea*, din primul moment al veduvirii scaunului archiepiscopal și mitropolitan de Alba-Iulia și Făgăraș, după ce a dat tributul cuvenit memoriei marelui Arhiepiscop Vancea, a început campania sacră pentru dovedirea dreptului de alegere, arătându cu fel și fel de argumente, că numai prin liberă luf exercitare se pote da un mire veduvitei mirese după inima și dorința ei, că numai această ușe de intrare are să se deschidă noului păstor în staulul turmei greco-catolice române.

În mijlocul durerii, de care suntem cuprinși, și fi-vom încă multu timp, noi cești din afară și din depărtare am salutat cu entuziasm, dle Redactori, curajul, cu care luptați, am aprobatu tonul vrednic, ce-l țineți, și forte ne-am îmbucurat vedându-vă si astădată însuflețiți și stăpâniți de acel spirit mare, neperitor, de care s'a condus în întreaga luf viață și pre care cu atata îmbeșugare l'a lătit între noi, cela ce cu dreptu cuvintu s'a recunoscutu a fi fostu unul dintre cei mai iluștri și mai vrednici arhiepiscopi ai nemului românesc. Permiteți drept'aceea a vă spune, că cuvinte de ajunsu nu găsimu spre a vă lauda purtarea vrednică

de gloriosul, nume al preștitului dvostre țiar și la rindul nostru a vă îmbărbăta în această luptă sântă. Da, continuați pre calea apucată, stăruiți fără de nici o odihnă pre deplin asigurati fiind, că cu dvostre este întregul cler și popor român greco-catolic. Și cându dicitu acesta, eu am conștiința liniștită, că nu mă folosescu numai de o frasă mai multu ori mai puțin banală, de care atata abusu s'a făcutu și continuă a se face într'alte părți, nu, căci pre de o parte eu vă spunu ceea ce am constatat pretutindenea, pre unde mi-s'au îndreptat pașii, vă referescu ceea ce am auditu răsunându din pepturile nutrițe cu prescura românească și ceea ce am culesu de pre buzele credincioșilor nostri; ér pre de altă parte, căci unu singur momentu nu mă îndoiescu a crede și a susține cu tărie, că nu există, nu pote exista nici o suflare greco-catolică românească, care să rămână nepăsătoare față cu deprinderea unuia dintre cele mai sacre drepturi moștenite dela ai nostri părinți.

Și dacă totuși ar exista vre-unu trădător al acestui dreptu sacru, lumea nu va întârzi a-lu privi așa, cum se cuvine celor ce vindu drepturile Biserice!

Sórtea a voit, domnule Redactori, cum de siguru știți, ca în această luptă mare să putemu pași înainte și cu unu exemplu strălucit, care se va desfășura în curând în cealaltă parte a monarhiei noastre. Anunță dreptul de alegere de arhiepiscop în Biserica catolică din monarhia austro-ungară nu există decât în archidiecezele de Olmütz și de Alba-Iulia și Făgăraș și în diecesa de Salisburg. Vacante sunt de presinte dintre aceste trei scaune cele dintăiu două. Acum diare bine informate ne vestesc, că la Olmütz nu numai că nu există nici o umbră de temere în privința sistării dreptului de alegere, ci din contră, că deja s'ar fi și stabilitu, ca alegerea să aibă loc în decursul lunii viitoare în respectiva biserică catedrală și încă sub personala conducere a ministrului de culte, nu ca atare, ci ca reprezentant al monarhului.

Ei bine, noi încă avem același dreptu, basat pre canone, recunoscut prin diplome împărătesci și consacrat printr'o praxă de mai multe ori seculară. Pentru ce să nu ne putemu bucura așa dară și noi de exercitiul lui? Pentru ce să se folosescu numai față de noi două ponduri și două măsuri? Pentru ce? Aci va pute dicitu însă cineva, și chiar pre mine m'a frământat gândul acesta, că dacă dreptul nostru de a alege Arhiepiscop este atât de evident și cu o basă atât de solidă, dacă înseși interesele bine pricepute ale statului ceru, după cum asemenea avurati onore a demonstra, mai multu ca ori și cându liberă exercitare a acestui dreptu neprescriptibil, pentru ce să ne umplem de grije? Ore nu este întreaga noastră îngrijire lipsită de ori și ce temeiu seriosu? Să fie ore posibilu, ca să ni-se oprască deprinderea acestui dreptu secularu chiar acum către sfârșitul vécului al nouăspredecelea, atât de vestit pentru eluptarea tuturor drepturilor, până și a acelor închipuite, ca și pentru ștergerea ori cărei urme de despotism și tiranie? O, a bună samă că dacă vorbelor laudăroșe de libertate, progresu, constituționalismu și ce mai știu eu, ar coreșpunde faptele și sinceritatea, téma noastră ar fi la culmea exagerării, ér lupta întreprinsă de dvostre o combatere a umbrelor

saŭ celŭ multŭ o simplă podôbă de erudițiune istorică.

Vai însă că nu este așa!

Nu, căci experiența tristă, de care dîlnicŭ ne lovimŭ, ne învață într'unŭ modŭ pre câtŭ de amarŭ pre atătŭ și de lămuritŭ, că poreclitulŭ liberalismŭ alŭ timpurilorŭ nōstre cele mai adese-orŭ în fondŭ nu este fără numai o mască, sub care se ascunde preputința și volnicia gata a sacrifică la fiesce ce momîntŭ forței dreptulŭ, pre celŭ mai slabŭ celŭ mai tare. Dacă la acēstă caracteristică generală a liberalismului mai adaugemŭ, cu durere trebuie să adaugemŭ, împrejurarea totŭ așa de fatală, că între hotarēle acestei patrii scumpe sufă puternicŭ vîntulŭ șovinismului, carele în stare este a zădărnici pănă și intențiunile cele mai curate, ce le-avé unŭ dintre cei puși la cărma vremelnice corăbii a statului, atunci temelulŭ îngrijirii nōstre e câtŭ se pōte de îngrijitorŭ, atunci siliți suntemŭ a recunōsce în acțiunea dvōstră nu o frică puerilă și exagerată, ei din contră cea mai legitimă preocupare de realizarea unei eventualități, a cărei și numai gîndire ne umple de grōză.

Cu tōte aceste, dacă noi vomŭ continuă a rămăne strînsŭ uniți în cugetŭ și simțire, cum har Domnului ne aflămŭ, dacă mai marii nostri bisericesci îndatorăți, expresiunea este a Conciliului Provincialŭ I, ¹⁾ a se îngrijî despre complînirea scaunului mitropolitanŭ conducēndŭ actulŭ de alegere, dacă dîcu ei vorŭ sta și în aceste grele momente la înălțimea chemării sale, cum de locŭ nu ne îndoimŭ, dacă în fine asupra tuturorŭ celorŭ „mulți chemați” va plană mereŭ strălucitulŭ exemplu de prețuire și de apărare a drepturilorŭ Bisericeii, datŭ cu atăta abnegațiune și demnitate de nemuritorulŭ nostru Arhierē Vancea: o, atunci pre lângă tōte ispitirile și încercările opuse isbānda va fi a nōstră! Da, a nōstră, căci ori cum de încordate să fie opintirile vrășmașilorŭ drepturilorŭ Bisericeii, în fața solidarității nōstre vorŭ trebui să dispară, întocmai cum disparŭ norii celŭ întunecoși înainte luminōselorŭ rațe ale mândrului sōre.

Salutare

Unitatŭ.

Întru amintirea iubiților reposați.

Clerulŭ și inteligența din Blășiŭ decisese cu ocaziunea morții durerōse a neuitatului Arhierē Vancea, să manifeste pietatea sa prin colectarea unei sumulițe, care să se adaugă la fondulŭ „întru amintirea iubiților reposați”, din venitele căruia se celebrăză în fiesce care anŭ unŭ numărŭ anumitŭ de ss. liturgiŭ pentru repausulŭ sufletescŭ alŭ acelora, pre numele cărora se facŭ depunerile. Resultatulŭ acestei colecte este suma de 200 fl. 40 cr. Aŭ contribuitŭ amēsuratŭ listei originale: Redacția „Unirii” 10 fl., Dr. Alesandru Grama 10 fl., Dr. Augustinŭ Bunea 3 fl., Eliă Vlăssa 3 fl., Davidŭ Radeșŭ 1 fl., Damianŭ Eliă Domșia 1 fl., Nicolaŭ Popescu 2 fl., Ioanŭ Horșă 1 fl., Vasiliŭ Olteanŭ 2 fl., Dr. Alesandru Popŭ 5 fl., Georgiŭ Munteanŭ 3 fl., Georgiŭ Bărbatŭ 5 fl., Petru Ungureanŭ 1 fl., A. Petruța 1 fl., Dr. Ioanŭ Sămpăleanŭ 1 fl., Dem. Turcu jun. 1 fl., Todorŭ Onișorŭ 1 fl., Ioanŭ Trifŭ 1 fl., Dr. Sebastianŭ Radu 1 fl., Iacobŭ Murășanŭ 1 fl., Dr. Eugenŭ Branŭ 1 fl., Ștefanŭ Popŭ 2 fl., Aronŭ Papiŭ 2 fl., Ioanŭ Stoica 2 fl., Isidorŭ Domșă 1 fl., Silvestru Nestorŭ 1 fl., Dr. Demetriŭ Radu 1 fl., Dr. Victorŭ Szmigelski 2 fl., Dr. Vasiliŭ Hossu 2 fl., Aurelŭ C. Domșă 1 fl., Dr. Isidorŭ Marcu 2 fl., I. Orga 2 fl., I. Deacă, parochŭ în Roșia de Săcașŭ

1) Titl. II. Cap. III.

1 fl., Ioanŭ Hossu, protopopŭ în Coșocna
2 fl., Clericii Seminarului Archidieceșanŭ
30 fl., Emiliŭ Viciŭ 1 fl., Iacobŭ Macaveiŭ,
adm. ppeșcŭ în D. S. Mărtină 2 fl., Vasiliŭ
Hossu, protopopŭ în Trîgulă-Murășului 5 fl.,
Dr. Ștefanŭ Erdélyi, medicŭ în Orăștie 3 fl.,
Ioanŭ M. Moldovanŭ 10 fl., Ioanŭ V. Rusŭ,
protopopŭ în Sibiu 10 fl., Dr. Octavianŭ Blășianŭ,
inspectorŭ sanitarŭ în România 100 fres.
(47 fl. 40 cr.), Gavrilă Popŭ 2 fl., Constantinŭ
Papfalvi 5 fl., Dr. Ioanŭ Rațiŭ 1 fl.,
Iosifŭ Hossu 1 fl., Ciriacŭ B. Groze 1 fl.,
Simeonŭ Popŭ Mateiŭ 5 fl., Aurelŭ Popŭ
Bota 1 fl.

Prin publicarea acēstă lista și colecta nu se încheie. Cei ce vorŭ să contribuie, potŭ s'o facă trimițēndŭ obolulŭ sēn la Redacția foii nōstre, care va cuită ofertele și le va depune la loculŭ destinațiunii lorŭ, adecă la „Cassa Centrală Archidieceșană”.

Colecta cruceriiului.

La colecta cruceriiului inițiată de noi în numărulŭ 16 alŭ „Unirii” din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. În Archidieceșă: Parochia Tăuni, 5 fl. 50 cr.

Pănă acum aŭ încursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,132 fl. 42 cr.

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. În Archidieceșă: Tractulŭ protopopescŭ alŭ Odorheiului, 6 fl. — Parochia Blășiŭ, 14 fl. — Parochia Ghirișulŭ rom., 3 fl. 50 cr.

Pănă acum aŭ încursŭ pre anulŭ 1892 suma de 131 fl. 46 cr.

Covocare.

Reuniunea docentilorŭ gr. cat. din ținutulŭ Hațegului conformŭ § 25 din statutele sale își va ține adunarea generală ordinară a III în Petroșeni la 30 Octobree st. n. a. c., la care cu tōtă stima suntŭ invitați O. Directori, Cateheți și învătătorii al școlilorŭ confesionale gr. cat. din cōtutulŭ Huniadoriŭ, precum și toți bărbaiții, cari se intereseză de înaintarea cauzelorŭ școlare.

Programŭ.

A) Servitiŭ divinŭ în biserica gr. cat. din locŭ. Începutŭ la 7 ore a. m.

B) I. Ședință cu începutŭ la 9 ore a. m.

1. Deschiderea ședinței, prin președintele.

2. Constatarea membrilorŭ prezenți.

3. Raportulŭ comitetuluiŭ despre activitatea reuniunii în decursulŭ anului espiratŭ și desbatere asupra aceluia.

4. Raportulŭ cassarului.

5. Esmiterea unei comisiuniŭ pentru censurarea școlitelorŭ.

6. Votarea budgetuluiŭ pre anulŭ viitorŭ.

7. Premiarea unui învătătorŭ cu premiulŭ de 5 fl. destinatŭ pentru acela, care documentēză, că a arētatŭ celŭ mai mare succesŭ în propunerea cantuluiŭ figuralŭ și vocalŭ.

8. Încassarea de taxe restante și curente.

C) II. Ședință cu începutŭ la 3 p. m.

9. Desbatere asupra protocoluluiŭ luatŭ în ședința comitetuluiŭ centralŭ alŭ fonduluiŭ de ajutorare pentru învătătorii catolici de ritalŭ latinŭ și grecescŭ din Ungaria ținutŭ în Buda-Pesta la 26 Augustŭ 1890.

10. Raportulŭ comisiuniiŭ pentru censurarea școlitelorŭ.

11. Ținerea lecțiunilorŭ practice.

12. Citirea disertațiunilorŭ.

13. Statorirea loculuiŭ și terminuluiŭ pentru adunarea gen. viitoare.

14. Eventuale propunerŭ.

15. Cuvîntŭ de închidere.

D) Lunŭ diminētă escursiune la școla g. c. din Merișorŭ.

Datŭ din ședința comitetuluiŭ centralŭ ținutŭ la 3 Octobree 1892.

Ioanŭ Ianza,
președinte.

N. Trimbițoniŭ,
Ștefanŭ Tarină,
notari.

Noutăți.

Sântire de biserică. Sântirea bisericeii gr. cat. din Turțŭ s'a întimplatu la 9 a l. c. érá a celei din Șomcuta-mare se întimplă la 16 a l. c.

Întru mărirea lui Dumneșetŭ. Dlŭ Costache Ionescu, mare proprietarŭ în Bucuresci, a dăruitŭ bisericeii gr. cat. din Giuloșŭ (Archidieceșă) suma de 1000 franci în aurŭ în scopulŭ edificării bisericeii. — Stimatulŭ dnŭ Ioanŭ Szabó și stimata sa soție Floriana n. Venter, cari s'aŭ distinsŭ prin mai multe acte de pietate, aŭ ridicatŭ pre spesele lorŭ o frumōsă cruce, care s'a aședatŭ în grădina școlii din Groși, diecesa Oradei-mari. Crucea a fostŭ binecuvîntată în 14/26 Sept. cu mare solemnitate de cătră protopopulŭ districtualŭ I. Boroșŭ asistatŭ de preoții Petru Fejér din Anșeu și Teodorŭ Stanca din Groși. Din partea poporenilorŭ din Groși se esprimă mulțămītă stimatului dnŭ I. Szabó și stimatei sale soții.

Prelegerile la universitatea din Buda-pesta s'aŭ sistatŭ pre timpŭ nedeterminatŭ din cauza cholerei.

Corónele. Ministrulŭ r. u. de finanțe are de cugetŭ a dispune, ca în anuŭ viitorŭ să se bată 30 de milioane de piese de câte o corónă. Totŭ atâtea se vorŭ bate și în Austria. Fiindŭ-că corónele aŭ să ocupe loculŭ notelorŭ de statŭ de câte 1 fl. v. a., a cărorŭ circulațiune e cam de 72—80 milioane, acestea abia în 1895 vorŭ fi scōse din circulațiune.

Căsătoria principelui mostenitorŭ alŭ României Ferdinandŭ cu principesa Maria de Edimburg, nepōta regineiŭ engleze, este fixată pre ziua de 10 Ianuarie 1893 în Sigmaringen.

Reuniunea școlilorŭ români din Sibiu din incidentulŭ jubileului de 25 de ani a estintei sale a datŭ Sămbătă seara și o producțiune împreunată cu cântării și dansŭ. La esposiția industrială aŭ fostŭ destulŭ de bine prezentați toți ramiiŭ industriali. Ospēții aŭ rămăsu mulțămiți. Duminecă în 9 a l. c. s'a închisŭ esposiția cetîndŭ-se numele esponențilorŭ premiați.

Adunarea pentru fondŭ de teatru românŭ se va ține în Brașovŭ la 6 și 7 Nov. Româniŭ brașoveni, precum suntemŭ informați, facŭ pregătiri, ca primirea celorŭ ce vorŭ să participe la adunare, să fie câtŭ se pōte mai ospitală.

Concesiune prolongită. Ministrulŭ r. u. de comunicațiune a prolongitŭ încă pre unŭ anŭ concesiunea dată la 11 Sept. 1891 lui Szereday Aladár și conșoiŭ de a construi calea ferată vicinală dela Hațegŭ pănă la Caransebeșŭ.

„Marșulŭ Ligei.” Dlŭ colonelŭ Glogoveanŭ din armata română a compusŭ unŭ marșŭ fōrte frumosŭ și l'a dedicatŭ Ligei culturale. Textulŭ marșuluiŭ îlŭ formēză o poezie populară din Transilvania.

† **Silvia M. Montani,** Subscrișiŭ cu inimă înfrântă de adâncă durere aducŭ la cunoștința consăngenilorŭ, afinilorŭ, amicilorŭ și numeroșilorŭ cunoscuți, cumcă cea mai bună soție, mamă iubitōre, fie, soră, noră, cumnată, creștină pie și modestă *Silvia M. Montani nasc. Răduțŭ*, v. protopēsă gr. cat. în Zlatna după unŭ morbŭ repentinŭ își dede nobilulŭ sēu sufletŭ în mânilorŭ creatorului ađi Joi în 6. Octobree sara la 8 ore în etate de 36 ani și în anulŭ alŭ 18-le alŭ fericitei sale căsătorii. Scumpele-i osăminte se vorŭ aședa spre repausulŭ eternŭ în 8. Octobree la 2 ore p. m. în cimiteriulŭ românŭ gr. cat. din Zlatna. Fie-i țerina ușora și memoria în eternŭ binecuvîntată. Zlatna, 6. Octobree 1892 st. n. *Iuliŭ M. Montani* ca soțŭ. *Valeriŭ, Iuliŭ, Ioanŭ și Vasiliŭ* ca fil. *Iuliana Montani m. Stroia* ca mătuse. *Georgiŭ și Maria Răduțŭ* ca părinți. Ved. *Sofia Montani* ca sōcră. *Eugenŭ, Victoria, Cornelia și Leontina* ca frate și surori. *Mariți Lemēni, Nicolaŭ Simu, Mihailŭ Lupŭ, Constantinŭ Rusŭ; Ester, Sofia, Eugenia, Emilia, Lucreția, și Maria M. Montani; Ioanŭ Florianŭ, Georgiŭ Negruțŭ, Mihailŭ Marieșanŭ*, ca cumnați și cumnate.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Religiunile „liberă cugetătorilor“.

V.

Religiunea raționalistului.

Dacă întrebă omul pre un raționalist, că ce credință religioasă are, atunci cu em-fasă îi răspunde, că el nu crede altă ceva nimic afară de ceea ce îi dictează rațiunea sa și mintea lui sănătoasă. Prin răspunsul acesta raționalistului negă ori ce credință pozitivă, pre care o profesază vre-o societate religioasă, și cu deosebire societatea religioasă cea mai perfectă, carea este biserica creștină catolică, fiind-că credințele aceste în cea mai mare parte nu i-le poate spune mintea sănătoasă, ci trebuie să le învețe dela societatea aceea. Și raționalistul este superb pre răspunsul său, fiind-că cugetă, că liberat în cele religioase de ori ce autoritate, nu se așupune decât minții sănătoase omenesci, care nu-l poate spune decât numai adevărul. Și așa cu un dispreț ore care suveran privește ca dintr'o înălțime spre toți aceia, cari prefăcându-vre-o credință pozitivă rămău supuși autorității „omenesci“ în lucrurile religioase.

Clasa raționalistilor între toți „liberii cugetători“ este cea mai numărată. În clasa aceasta sunt înșirați toți semidoctii, cari ne-dispunându de altceva voescă să-și arete cultura prin disprețul religioasă. Deistul, panteistul, materialistul și realistul este de comună un bărbat utcumque cetit și deprins în cugetare. Între raționalisti însă timpină omul la totu pașul omen, cari n'au cetit în viața lor o carte de cuprins și numai jumătate filosofică, ba și de aceea, căroră le lipsește deplin și paciința de a se ocupa seriosă cu ori ce lucru științific. De aceea raționalisti formază așa dicându proletariatul „liberă cugetătorilor“.

E bine! Raționalistul dice, că el nu crede, decât ceea ce-i dictează mintea sa sănătoasă. Acum a crede aceea, ce-mi dictează mintea mea sănătoasă, în sine nu este un lucru rău. Așa numita religioasă naturală, care crede într'un Dumneșu personal, în nemurirea sufletului și într'o ordine morală, ce se estinde și dincolo de mormintu, este un dictamen dintr'cele mai limpede ale minții sănătoase. Bărbați geniali păgâni ca Aristotele, Plato și alții au recunoscut în ea vocea minții omenesci celei mai sănătoase; chiar și materialistul, panteistul și alți „liberă cugetători“ pre lângă toate sfortările lor de a o negă, nu se pot apără deplin de ea, și ca fulgerul în întunerecul nopții strălucesc din când în când prin sufletul lor aducându-le-o aminte.

Acum dacă raționalistul se mândrește între alți muritori cu aceea, că el nu crede decât ce-i spune mintea lui sănătoasă, atunci ar crede omul, că nici un raționalist nu este lipsit de așa numita religioasă naturală, carea ca un minim; religioasă cuprinde în sine credința într'un Dumneșu personal, în nemurirea sufletului și într'o ordine morală estinsă preste două lumi dincă și dincolo de mormintu.

Și cu toate acestea lucrul nici pre departe nu stă așa cu raționalisti, și nici nu poate să stea așa. Rațiunea, la carea se provocă raționalistul, nici nu este pentru el decât o manta slabă, cu care își acopere patimele sale. Nu-și întrebă raționalistul multă mintea, că ce să credă și ce să nu credă. Ce întrebă el tot-deuna, sunt numai patimele sale. Patimele neînfrinate prin religioasă îl împing totu mereu dintr'un rău în altul. Vocea conștiinței îi strigă totu mereu, că așa nu este bine, că patimele trebuiesc înfrinate, că altcum îl așteptă o pedepsă aspră poate și în viața acesta, dară apoi în cealaltă de sigură. Neliniștea acesta, ce i-o causază raționalistului vocea conștiinței, nu-i place de loc. Și ca să scape de ea, își formază o religioasă câtu se poate mai ușoratică, așa câtu fără de nici o temere să potă continua mai departe a lăsa fră liberă patimelor sale. De aci vine, de

religiunea raționalistului este cu atăta mai ușoratică cu câtu respectivul este înjugat mai tare în jugul patimelor. Pentru unul Dumneșu este așa de bun, câtu mai că nici nu se poate mânia pre noi, dacă facem ceva rele. Un Dumneșu dreptu, care pedepsește răul după dreptate, nu poate să fie nici decum pre placul unu atare raționalist, căci atunci ar fi silit să-și mai înfrine patimele de frica unu atare Dumneșu. De aceea mai bucuros își face un Dumneșu, care să nu-și bată capul multu cu aceea, că ce face el, și apoi cu fală spune, că el crede despre Dumneșu aceea, ce-i spune mintea sănătoasă, precândă dacă ar fi sincer, ar trebui să spună, că Dumneșul lui este așa, precum îl voescă patimele lui.

Altul își inchipuesce pre Dumneșu așa de bun și așa de naiv, câtu iubesc într'o formă pre cel bun ca și pre cel rău, și pre amindoi îi așteptă cu brațele deschise, ca să-i remunereze într'o formă. Aceștia apoi sunt cu totul indiferenți față cu bunul și răul moral, și dacă n'ar mai ave ceva frică de pedepsă civilă, ar fi omenii cei mai blăstemați, fiind-că conștiința despre un Dumneșu respălător le este cu totul amorțită. Patimele în ei sunt așa de puternice, câtu nu le permită nici să cugete la idea unu Dumneșu respălător dreptu. Și totuși și aceștia se mândresc, că ei nu cred despre Dumneșu decât ceea ce le spune mintea sănătoasă, precândă ei sunt sclavii cei mai de jos ai patimelor, și mintea sănătoasă le este deplin redusă la tăcere.

Cei mai radicali raționalisti însă sunt aceia, cari nici nu mai voescă să aude de esistența unu Dumneșu. Și încâtva aceștia sunt mai consecuenți decât cei de mai sus. Căci din punctul de vedere al consecinței este totuși mai logică a nu mai crede nici într'un Dumneșu decât a crede într'un Dumneșu indiferent față cu bunătatea și răutatea noastră morală. Raționalisti cei mai radicali sunt totodată și cei mai plini de patini și cei mai lipsiți de tăria morală convenită spre a-și domoli patimele. De aceea ei și lasă frul cel mai liberă patimelor proprii și se tăvălesc în ele ca într'un noroi, așa câtu stănescă gră în ori ce om de ceva simțiri bune. Unii din ei profesază un materialism primitiv și dur, alții un panteism confus. Caracteristica lor de căpetenie însă este ateismul. Ei sunt multu mai răi și mai periculoși ca cei mai mulți materialisti, deși și panteisti de cultură filosofică. Căci pre aceștia pre lângă totu ateismul lor îi mai conduce un simț ore care morală nobilitată încâtva prin studiu și prin cultura, ce și-o au câștigat. Raționalistul însă fără studiu și fără cultură nu e condus de nimica afară de patimele sale. Sunt formală bestii cu formă și chip omenesc. Europa a avut ocaziune să vadă de repetite ori cum atari raționalisti, condamnați la morțe pentru omoruri și jafuri, chiar și la picioarele furcilor în fața morții s'au purtat cu cinismul cel mai urt fără de a arăta nici cea mai mică părere de rău sau temere de ceva răsplăță după morțe.

Ce va fi atunci, cându raționalismul va cuprinde clase întregi din societatea omenescă? Și timpul de astăzi este câtu se poate mai favorabil lățirii raționalismului. Prin clasele, prin cari pere religioasă, nu se lătesce ceva sistem filosofic în locul ei, care chiar și greșit totuși dă omului ceva spoială de cultură, care-l mai păzesc de un rău sau altul. Ci de comună prin clasele acestea se lătesce așa numitul raționalism, care în fond este lipsa și de religioasă și de cultură, și chiar pentru aceea promovatorul cel mai puternic al imoralității. Cei ce au puterea în mână, se vor convinge de sigură ore cândva, că nu poate face nimeni mai mare rău omenimii, decât ajutându lățirea raționalismului pre contul religioasă. Numai să nu ajungă la convingerea acesta prea târziu!

Eufrosina.

(Continuare.)

Într'o și tatăl o strinse la peptul său și-i dișe:

„Ești tristă, Eufrosino.“

Ea negă clătănându din cap, dar nu dișe nimica.

„Este nebunie și o mare nerecunoștință, ca pre un străin, ce abia l'ai vădit, să-l iubesci mai multu ca pre tatăl tău.“

„Nu e adevărat!“ replică Eufrosina cu sinceritate.

„Tu mă faci însă să credă astfel, Eufrosino. Tu jelesc, fată, pentru că nu te poți mărita după acel print. Și totuși o mare dovadă a iubirii tale nu-mi poți da, decât prin jertfa acesta. Dar să știi, că această jertfa este neapărată de lipsă pentru liniștea mea,“ dișe el înferbintându-se.

„Dor o aducă,“ șopti ea.

„Da, însă tu ce chipu? Cu inimă jalnică și sperând în taină, că poate mă voi schimba, er în gând cu credința, că sunt un tiran. Tu nu știi, dragă, și nici nu vei afla, câtu mă dore acesta. Nu mai mări durerea sermanului tău tată.“

„O, tu știi bine, că eu suferu pentru tine ori și ce.“

Eufrosina din acea oră se însenină cel puțin în ființa de față a lui Lerinval. O jertfa, ori câtu de amăra ar fi, pentru un suflet mare este dulce.

„Vrei să te muți de aici?“ o întrebă Lerinval într'o și.

„O, tată, așa de bucuros,“ răspunse fata. Se gândia la disprețul, cu care o întâmpinau aici toți.

„Am cumpărat o moșie într'un satuleț de lângă Bordeaux. În apropiere locuesc amici buni. Acolo ne vom așeza.“

„Förte bine, tată! Și cându plecăm?“

„Acuși. Vom trece prin Paris.“

* * *

În Madeleine în Paris Ingenunchia o damă mai bătrână și un bărbat tinere. Rugăciunea damei se părea conturbată prin privirea unei tinere fete, ce sta înaintea altariului. Era ca și un ânger adâncit în rugăciune. Profilul ei fin era întors cătră damă. O aducere aminte din zilele acum de multă trecute se deșteptă în inima matronei. Fata se ridică și porni. Acum trăsăturile ei se vedu în totă dulceta lor.

Dama se ridică de totu surprinsă și șoptescă tinerei: „Dar uită, ore . . .“

„Ea este!“ dișe tinere și lăsându-și singură pre înșoțitoră sa grăbesce în urma minunatei aparințe.

Trăsura ei se opri înaintea unu otel de rangul al doilea. Tinerele intră și se informă, dacă dăora Lerinval locuesce acolo. Lerinval însuși îl întâmpină pre scară.

„Dle de Champfleury, ce te aduce aici?“

„Ași vră să vorbesc cu dta singur,“ dișe Armand.

„Poftescă înăuntru.“

Armand îi vorbi acum cu asprime. Îi aduse aminte de cuvintul, ce l'a dat. Dar Lerinval îi răspunse förte liniștit, că el ca părinte are dreptul să dispună de mâna fetei sale. Vorbele lui Armand erau din ce în ce mai agitate, pre Lerinval însă nu-l mișcă de loc. Când Armand ceru, să

fie condusă la Eufrosina, Lerinval îi arătă în liniște ușa, pre care intrase.

Armand se depărta foarte agitat. În ziua următoare află, că Lerinval plecase cu sîcă-sa fără de a spune, unde călătorește.

IV.

Montemart.

Într-o zi frumoasă trăsura lui Lerinval ajunsese în drăgălașul satului Montemart. Pentru sătenii sosirea lui a fost un eveniment. Toți eșiră din case și priveau în urma trăsurei. Eufrosina ședea lângă tatălui său, ér Catarina și tinera camerieră Mineta din Paris ședeau în fața lor.

Pre Eufrosina o cuprinsese o bucurie copilărească. Atâtea putea vedea și admira. Vedeau holdele aurii, vedeau verdețea luncilor și în depărtare munții vineșii. Casele albe priveau prietinos prin vița de vie, carea le încunjura, și grădini pline de flori împiestrițau priveștiștea. Turnul bisericii se înalța măiestros preste celelalte clădiri. Acuși își înalță capul o clădire măiestrosă dintr-o vale verde încunjurată cu stejari. Aceasta este noua lor locuință. Eufrosina era încântată și acum obosită de atâtea impresii își rădăma capul de umărul tătâne-său și își exprima mulțămirea cu noua locuință.

„Așadar în sfârșit prințesa mea este mulțămită și nu va mai supăra pre tatălui său cu nebuniile ei.“

„Nebunii?“ întrebă ea cu un accent de durere.

„Să le lăsam astăzi. Îndată suntem acolo, numai să pogorîm movila acésta.“

„O, mai bine să ne pogorîm și să facem pre jos acești câțiva pași.“

„Ce-ți trece prin minte? Dar în sfârșit cum voesci. Opresce, Bernard.“

Și porniră pre jos.

Din depărtare de cincizeci de pași Eufrosina cetesce cuvintele scrise pre fruntea casei: Enfin heureux!

„O, tată dragă,“ dîce ea, „tu ai dispus, să se aplice cuvintele acelea? Așa dar în sfârșit ești fericit?“

„Eă, copilă? Eă n'ăși fi dispus nici odată, să se scrie neghiobia aceea acolo.“

„De ce nu, tată? Eă sunt dor cu tine.“

„Da, dragă, este adevărat, tu îmi îndulcesci viața mea cea multă amărită. Dar tu iubesci pre altul mai multă decăt pre tatălui tău.“

„O, lasă aducerile aminte! Eă vreă dor să aducă jertfa, și nu mai vorbi dar despre acésta! Săă poți posesorul de mai înainte a lăsat, să se pună inscripția aceea.“

„Da, însă nu i-s'a adevărit. După multe amăgiri i-a succes să iea pre alésa inimii sale, dar acuși se îmbolnăvi și muri.“

„Sermanul! Și nevastă-sa?“

„Ea a fost nemăngăiată și nu a găsit altă remediă de a-și usca lacrimile decăt măritându-se a două ore. Da, așa sunt ele tôte!“

„Voră fi și excepțiuni.“

„Abia cred. Dar privesce bine întregu șinutul nostru.“

„Da, nu am scăpată nimica din vedere. Căt de țerenesc și plăcute sunt tôte. Păcat numai, că frunțele aă și începută a se scutura.“

Printre straturile minunate de flori șerpuia o promenadă regulată de castani sălbatici. Aci era un tufiș drăgălaș, dincolo o statuă de marmoră, și în mijloc o fân-

tână săritore. Tôte erau dispuse cu gust. Edificiul principală avea forma unui castel. Zidurile albe erau acoperite cu vița de vie, scările erau îmbrăcate în holbură desă. Plăntele acelea dădeau întregului un aspect sărbătoreș.

Eufrosina grăbi din oada în oada, până trecu prin tötă aripa stîngă. Acésta era aranjată pre sama ei. Așadar și aici va continua tătălui viața sa izolată, ce a dus-o în Roche-aux-Fleurs? O cuprinsese un simțmintă neplăcută vedëndu, că odăile tătălui sunt și aci deosebite de ale ei. Dar își ascunse neplăcerea și saltă și cîntă de bucurie și desmerdă pre tatălui său. Lerinval era voios și mulțămît.

În dimineața următoare Eufrosina se găti de timpuriu și dîce camerierei: „Vino, Mineto, vino să vedem satul.“

„Cu plăcere, domnișoră. Dar permiți-mi întâiu să ascultă șanta liturgie? Așa am promis mamei, ca după puțină să o ascultă în fiesce care zi.“

„Nu numai nu te împedecă, ci bucuroș te și înșotesc. Numai căt e prea de dimineață, și mai întâiu vom face dar o preumblare prin grădină.“

Și amîndouă mergeau dela floare la floare. În totu locul îi întimpina câte o nouă surprindere: aici un pârîu, ce șoptia straturilor de flori, colo plănte, ce simboliză jalea, umbrînd grupele de monumente. Tôte erau frumoșe și bine rînduite.

În sfârșit cutrieraseră tötă grădina și își îndreptară pașii spre sat. Eufrosina salută prietinos pre toți, cu carii se înșina, sărută cu dragoste copiii mititei, ce mergeau de mână mamelor, și da mână cu cei mai mărișori, și așa mai înainte de a ajunge la pörta bisericii și-a căștigat deja mai multe inimii. Privirile prietinoșe îi făceau așa de bine, mai ales cändu se gândia la cei din Roche-aux-Fleurs.

Biserica era simplă, însă totuși așa de curată și de cu gust împodobită, căt îi făcea cea mai dulce impresiune, și îndată se putea conchide la grija și zelul păstorului.

Casa parochială de lângă biserică era o casă nouă de pötră, spoită verde și încunjurată asemenea de verdeț. Înaintea ușii erau bănci, ce te invita la odihnă. În dosul casei era o grădină sămănată cu legumi, flori și pomi. Era aci și o filigorie umbrösă, locul de predilecție al preotului din Montemart. Numai un gard viu foarte scurt despărția grădina de drum, și totuși nici un fir de ierbă nu ar fi înștrăinat cîneva de acolo.

Cändu Eufrosina și înșotitorea ei intrară în biserică, liturgia s'a fost începută deja. Preotul era un bărbat palid de statură înaltă. Fața îi era slabă și aréta, că viața lui a fost mișcată. Nu eră încă băträn, și totuși se ivia printre pörlul lui negru multe fire aginții, și pre fruntea lui erau multe brazde adânci. Însă ochii expresivi și un zîmbet prietinos îi făcea simpatic pre orii ce inimă.

Eufrosina la prima privire se simți îndemnată a-i încredința conducerea sufletului și vieții sale.

Lui Armand îi promisese, că va fi o creștină bună. Apoi tătălui ei nu trebuia să știe tôte.

„Vino să-l cercetăm,“ dîce Minetei la sfârșitul liturgiei.

Fata se surprinsese, căci deja observase,

că Lerinval nu este dintre cei evlavioși. Dar nu dîce nimica, ci bătă la ușe.

O servitore bătränă deschise și le conduse în oada de cătră grădină, ce servia preotului și de bibliotecă. În scurtă sosită și preotul.

Eufrosina se ridică și se prezentă. Și apoi la o parte își exprimă preotului dorința sa ferbinte de a fi instruită în doctrinele religiunii. Îi mai povesti apoi și despre opunerile tătâne-său în ale religiunii.

Elu o ascultă cu suris și iubire părințescă. „Și pre ce vreme vei pută să vii?“ o întrebă cu bunătate.

„Tötă ziua este a mea.“

„Atunci să potesc în fiesce care zi pre la două ore.“

Fetei nici prin minte nu-i trecea, că elu îi sacrifică cea mai plăcută oră de recreare. Ea se învoi îndată și plecă cu inimă ușurată.

Mineta a observat pre fruntea lui înaltă două tăeturii adânci. Una se părea cauzată de o sabie și alta de vre un glonț sau pötră. Ea susținea, că preotul a fost odată soldat.

Lui are Montemartul să-i mulțămescă fericirea și ordinea sa. Locuitorii lui erau vestiți de ómeni răi. De multe ori aă fost pedepsiți pentru furturi, omoruri, înșelătorii și focu. Copiii erau crescuți ca păgăni. Acésta era înainte de revoluție. După închierea concordatului veni în comună un preot băträn și bolnăvicios. Locuitorilor nu le păsa de el. Cändu putea, celebra șanta liturgie, érá la aceea, că se predice, nu a ajuns nici odată, pentru că nu avea ascultători. Mai pre urmă și-a cerut un ajutor. După patru ani l'a și primit în persóna acestui preot, care tocmai atunci se chirotonise.

Elu păși între ei cu energie și cu zel. Dar destrăbălăților acésta nu le plăcu. Se hotărî să-l împedecă prin fel de fel de greutăți.

Acuși muri preotul cel băträn, și acum se începu pentru cel nou un timp de adevărat martiriu. Ce a suferit în cei dintăiu cinci ani, abia se pöte spune. De multe ori cändu voia să mergă să celebreze liturgia, trebuia să se retragă éráși în casă, căci aruncau asupra lui cu gunoi și petri. De alte ori înscenau tumult înainte bisericii, une ori chiar în mijlocul bisericii. Locuința i-a aprins-o, și multu timp a locuit în coliba unui sătenu. Într-o dimineață își află călășul spăndurat pre crucea cea mare din cimiteriu. Una dintre tăeturile de pre frunte i-a cauzat-o un băț cu o pötră.

Și cu tôte acestea omul lui Dumnezeu a rămas liniștit și nu s'a descurajat. Își îneca necasul în lăuntru său. Ridicându-și privirea la ceru se rugă pre asupritorii săi. Nici cändu nu a rostit gura lui vre un cuvint de mânia, și unde era vre-o lacrimă de șters ori vre-o durere de alinat, acolo se ducea îndată, deși șcia, că-l vor răsplăti cu nerecunoștință și batjocură.

(Va urmă.)

Bibliografie.

Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa. *Șiță biografică*. Blăși 1890. 8° mică. Prețulu 10 cr. Venitul curat este destinat pre internatul de fete din Blăși. Recomandăm lățirea acestei pre interesante scrieri în cercuri căt se pöte mai întinse.

Economie.

Din munți, Septembrie 1892.

Onorată Redacțiune!

Preotă fiind scriu și despre lucruri economice întâiu și mai întâiu pre sama fraților preoți. Am auzit și cetit tinguiri de ale lor, că nu au venite destule, pentru ca să potă trăi amăsurat statului său. Eu totdeauna aveam înaintea ochilor principialu, că nu este de ajuns a se lupta cu sărăcia, ci este de lipsă a o și învinge. Firesce că succesul atrăne dela hărnicia omului, căci: Ajută-ți, și-ți va ajuta Dumnezeu. Cu tinguiri nu ajungi departe. Și acum la obiect. Dea Dumnezeu, ca vorbele mele să nu sune în pustiu.

În patria noastră avem un teren eminaminte acomodat atât pentru stupărit cât și pentru pomărit. Valore de milioane dispare cu flora neexploată. Multimea acăților dela țară nu aducă altă venit decât lemnul, și ce este mai prețios, flăora, dispare nefolosită. Ore nu amă pută exploata comorile naturei? Cam să nu? Numai voință să fie. Nimeni să nu dică, că este prea tineri sau prea bătrân. Stupăritul rațional este un lucru așa de ușor, cât nu cunoște mai nici o deosebire de vristă. Însă albinele înțapă! Da, ele înțapă, până se dedă omul a tracta cu ele, și de aci înainte foarte rar. Dar ore lipsa nu înțapă? Și apoi în contra mușcătorei de albină în timpul modern sunt preservative și mijloce paralisătoare. Nam de cuget să abusez de spațiu „Unirii” și să țin aci o prelegere de stupărit, ci voesc numai să constat, că pre lângă distragera cu recuisitele de stupărit ierna și pre lângă foarte puțină ostenelă de vară stupăritul are un venit foarte frumos. Sunt indivi, cari din stupi au 800—1000 fl. v. a. și mai mult venit anual. N. Grand din Buziaș dice, că are în fiesce care an și câte 1400 fl. Neiser dice, că cu stupăritul și-a susținut familia și și-a câștigat o avere de 10,000 fl. Dar să nu vorbesc de alții, să vorbesc de mine însu-mi. Am început stupăritul — firesce rațional — în primăvara anului 1891 cu doi stupi și cu o frică nespă de albine. Nu e mirare, necum eu,

dar nămă de nămulă meă nu a avut până atunci stupi. Ce e drept, mă și înțapă albinele, de eram totu cum e buciumul de umflat. Ađi sunt în stare să lucru o săptămână cu albinele fără a fi înțapat. Și dacă din întâmplare totuși sunt înțapat, totuși nu mă umfla. Totul atrăne dela desteritatea omului, și acăsta și-o câștigă omul prin deprindere. Am închiat anul 1891 cu 5 stupi și cu un cwantu de 4 ferii de miere storsă. În anul de față am început cu 5 stupi, și chiară acum am închiat cu 10 stupi și 9 ferii de miere storsă și circa 8 kg. de ceras. Așa dar una cu alta un stup mă-a dat cam 2 ferii de miere și un roi. Necomputăndu roiu de un stup după cursul de ađi alu prețului de miere, care este 54 cr. de 1 kg. mă-a adus venitul netto de 10 fl. 30 cr. și stupul mă rămăne pre mai departe. Cinci stupi, fără a computa și roi, mă-a fructificat 54 fl. Eu locuesc într-unu ținut stănos, și o parte din elu este de totu lipsit de vegetație. Dar pre aiea, mai ales pre la ptele munților și la țară terenul este neasămanat mai proventuos. Venit curat de 10 fl. după un stup pte omul computa sigur ori și unde. Cinci deci de stupi pte manipula ori și care preotă fără a și neglifa afacerile oficose și economice. Etă deci congrua regulată. Cunoștințele de stupărit sunt suficiente cele cuprinse în micuțele manuale „Cursu de stupărit” de A. Degănu, sau „Stupăritul” de Costin.

Mai tărăiu decât cu stupăritul pte preotul să ajungă la ceva prin cultivarea pomăritului. Dacă albinele înțapă și pretindă o ore care labore, apoi pomăritul este de totu inofensiv și pretinde puțin lucru. Condițiuni neincunjurat de lipsă sunt: 1. paciința, 2. perseveranța, 3. ca ultoiul să fie grijit cât se pte de bine contra viteilor, până ce a ajuns mărimea, în care să nu-lu mai potă strica. Și apoi ca să avem succes, să nu credă cineva, că cu 20—30 ultoi a făcut destul, nu, ci trebuie mil de esemplare nobilitate cel puțin succesive din an în an, pentru că unu dintr-o calamitate ori altă per, alți din adins trebuie să-i distribuim cu precalcul vecinilor, fiindcă la timpulă seă numai așa voru fi cruțate și ptele nostre de mânil rele. Ca

să resomeză, scopul se ajunge numai așa, dacă avem o grădină parochială cât se pte de bine grijit în contra viteilor, și în aceea cultivăm din sementă pădureți în număr mare, ce se pte foarte ușor pre areal puțin. Asemenea ultoi acolo fi putem cultiva până la grosimea și înălțimea recerută pentru a pută fi străplăntați la locu liber fără frică, că-i voru strica vitele. Numai voință ne trebuie, dar o voință tare și resolută a nu lucru numai pentru presente, ci și pentru venitor. Să ne implinim numai cu consciință și zel datorințele, ce ni-se impun în acestu respectu prin regulamentul scolastic, și apoi tte se voru face de sine. În respectul acesta din partea Veneratei Superiorității și cu deosebire a protopopilor ar trebui apăsată pondul îndatoririi cu braț de feru. Ce preț au ptele și cât sunt de căutate, dacă omul produce atăta, cât să merite esporul, se vede și din cele comunicate până acum în colonele „Unirii”. În anii buni un singur jugeră ne pte aduce venit și până la 1000 fl. De altă dată voi aduce esemple concrete chiar din patria noastră.

Primesce, Domnule Redactor, espreșiunea deosebită-mele stime. Y.

Prețul mărfurilor.

Piața din Blăși: Grău, hectolitru fl. 4.— până 4.75, — grău mestecat fl. 3.50 până 4.—, sėcară fl. 3.50 până —, — ovėsă fl. 2.— până fl. —, cucuruđ fl. 2.50 până fl. —, alac fl. 2.— până fl. —, cartofi fl. 1.— până fl. 1.25, — sementă de cãnepă fl. — până fl. —, fasolea fl. — până fl. —, carnea de vită chilo 50 până — cr., carnea de vițel — până — cr., carnea de porc — până — cr., carnea de berbec 30 până — cr., — 12 oue cu 20 până — cr.

Posta Redacției. Dni Petru Conda învțătorul Aitonului. Mulțămim pentru învțăturile, cari ni-le dal în „Tribuna”. Nu și-le-a cerut nimeni. Dacă dta cetesc „Unirea” și totuși nu te scil însufleși pentru adevăr, bine și frumos, nu „Unirea” pte vina. Se vede că dta nu-și scil lungul nasului. Ca să poți aduce judecată asupra „Unirii”, ai ave lipsă nu de o clasă gimnasială, ci de mai multe.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

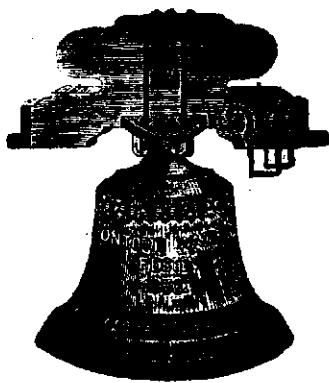
Liferant de curte
al Alteței Sale
imp. și reg. Archi-
ducele Iosif.

proprietariul primei fabrici ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnătorii de clopote și metali

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atenției preanoraților domni preoți

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

(4) 40—52

Preliminare de spese și Prețu-ocuranturi se trimită la cerere gratuit și franco.

Distins în anul 1885 la expozițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelent, progres și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onore.

În care se fabrică atât grupuri cât și clopote singurate: cu scaune de fier patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferat dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metal, într-alte și cel dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblătoare scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântani.

JOSIFU GAVORA (1) 18—26

distins cu medalia expozițională cea mare pentru lucru escelent și gust bun la expozițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV, strada Vațului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare cât se pte mai frumoasă obiecte de lipsă

pentru ajustarea bisericilor, și anume:

Felone preoțesci și stichare diaconesci

Flamure pentru biserică și reunii.

Flamure pentru reunii de pompieri, de scolari, reunii bisericesci, reunii industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire,

luminarie de parete și de altariu, și candel.

Candelabre, racle și potire,

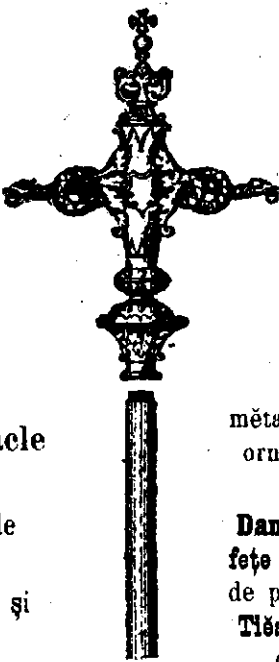
luminarie de parete și de altariu, și candel.

luminarie de parete și de altariu, și candel.

și de altariu, și candel.

și de altariu, și candel.

și de altariu, și candel.

Primesc și efep-tuiesc ieftiu repararea vestmintelor bisericesci, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candel și luminarie de altariu.

Mare asortimentu de brodării de aur, de argint și de mētasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de scola.

Tlēsături bisericesci, damasturi etc.

Mare asortimentu de brodării de aur, de argint și de mētasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de scola.

Tlēsături bisericesci, damasturi etc.

Mare asortimentu de brodării de aur, de argint și de mētasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de scola.

Tlēsături bisericesci, damasturi etc.

Mare asortimentu de brodării de aur, de argint și de mētasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Acurătatea mea o pot dovedi cu sute de epistole recunoscătoare. Garțuri de prețuri și preliminar de spese trimită la cerere franco.